

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru Instituții și Autorități 400 Lei pe 1 an
Advocați . . . . . 300 Lei pe 1 an
Magistrați . . . . . 200 Lei pe 1 an
Un număr simplu . . . . . 15 Lei
Un număr dublu . . . . . 25 Lei
Un număr vechi . . . . . 20 Lei

Redacția: Strada Băei No. 13. Administrația: Strada Regina Maria No. 34 (Radio Reclam România S. A.) unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adpție. Telefon 630.

SUMARUL:

1. Restrângerea dreptului de Succesiune ab intestat (Legea rom. 28 Iulie 1921). Studiu comparativ . . . . . de Prof. Camil Negrea de la Universitatea din Cluj
2. Jurisprudența. O sentință a trib. Cluj în materie de speculă cu o notă . . . . . de V. M. D.
3. Jurisprudența stabilită de Inalta Curte de Casație și Justiție. Complexul pentru Ardeal și Bucovina
4. Suppliment: „Comentariul Codului civil Austriac” . . . . . de Dr. St. Laday

Restrângerea dreptului de succesiune ab intestat

(Leg. rom. 28. Iul. 1921).

I.

Un om al practicii mi-s'a adresat nu de mult cu o întrebare de domeniul succesiunilor ab intestat și a fost surprins, când i-am arătat importanța restricțiune ce Corpurile noastre Legiuitoare au decretat la 1921 privitor la succesibilitatea rudelor la moștenirile ab intestat. Necunoașterea zisei restricțiuni nu trebuie însă să ne mire. Felul nostru de-a legifera, curios ca sistem, ori mai exact, ca lipsă de sistem, cum și insuficiența punerii în cunoștință a obștei de noile legiuri, fac ca „ignorantia juris” să devină scuzabilă nu numai pentru laici, dar și pentru omul de specialitate.

Este vorba de legea dela 28 Iulie 1921 (Monit. Ofic. No. 91 din 1921) asupra impozitului progresiv pe succesiuni (modificarea și unificarea unor dispozițiuni din legea timbrului și din codul civil). În treacă zis, legiuitorul nu este consecvent în întrebuintărea termenilor tehnici. În adevăr, în titlul legii se vorbește de *impozitul progresiv pe succesiuni*, iar în text se decretează modificarea dispozițiunilor legii taxelor de timbru și înregistrare și introducerea *taxelor de înregistrare* crescând progresiv, pe cari art. 2 al legii (alin. penult.) le numește *taxe succesoriale*. Chestiunea de-a ști, dacă sumele de plată în baza legii din întrebare sunt impozite ori taxe, este de

domeniul științelor financiare, ce e drept. Cu toate acestea, felul de calificare va interesa uneori și pe civilist; acesta ar fi cazul d. ex. când judecătorul are să compună tabloul de ordine pentru împărțirea prețului realizat din licitațiunea imobiliară, când adecă, potrivit art. 189 p. b) leg. ung. LX. 1881, nu va fi indiferent dacă suma cerută de reprezentantul fiscoi este impozit prescriptibil în 3 ani, ori taxă privilegiată.

În cadrele unei inovațiuni financiare, legiuitorul nostru aduce o modificare regimului succesiunilor ab intestat. Potrivit art. 4, *dreptul de moștenire ab intestat dela al 4-lea grad în sus se desființează, iar patrimoniile defuncțiilor fără testament și fără rude până la al 4-lea grad incluziv, trec în folosul fiscoi. Patrimoniile defuncțiilor cari nu lasă rude dela al 5-lea până la al 12-lea grad, trec în folosul Case meseriilor*. Restricțiunea aceasta constituie jus commune pentru întreagă România, art. 10 al legii rânduind expres, că *dispozițiunile acestei legi, va se zică toate articolele, fără excepțiune, se vor aplica în tot cuprinsul României dela data promulgării ei*. În fine art. 11 coprinde formula obicinuită a abrogării: Orice dispozițiuni de legi sau regulamente contrarii celor de față sunt și rămân abrogate, formulă, care se referă de sigur și la dispozițiunile de drept civil reglementând întinderea dreptului de moștenire ab intestat.

Iată deci, cum legiuitorul nostru realizează de toți dorita unificare, și încă uno ictu, cu privire la două ramuri distincte ale dreptului: cu privire la importanța chestiune a taxelor succesoriale (în realitate, a impozitului pe succesiuni) și cu privire la o mică porțiune a dreptului civil, menită să devină și ea o sursă de venituri pentru fisc. Unificarea grabnică era tot atât de indicată pentru latura de drept civil, cât și în privința laturei financiare a chestiunii. Fie că vom privi fiscoi ca moștenitor la fel cu moștenitorii de sânge (concepția austr. și germ.), ori ca succesori sui generis dobândind bunurile succesoriale ca

mele fără stăpân (concepția franco-rom.), ori în fine, că fiscul se prezintă ca succesori sub aspectul feudalismului de pe vremuri (concepția ungară: *successio Sacrae Coronae*), dreptul fiscului de-a se înstăpâni pe bunurile succesoriale în părăsire, așa cum se găsește decretat în legiunile noastre, este un mod de manifestare a suveranității. Și cum puterea suverană în un anume Stat trebuie să fie una și deopotrivă pentru întreg teritoriul Statului, unificarea tuturor drepturilor Statului derivând nemijlocit din atributul suveranității, este o necesitate imperioasă. De altă parte, în chestiunea de care ne ocupăm, restricțiunea decretată deodată cu unificarea laturei financiare era cu atât mai indicată, cu cât concepția modernă preconizează restrângerea dreptului de succesiune ab intestat, drept lărgit la infinit de legiuitorul maghiar, și de asemenea foarte întins în vechiul text al codului civ. austr.

II.

Înainte de-a proceda la analiza noii dispozițiuni și de-a examina modul și posibilitățile de aplicare, va fi util să arătăm în rezumat principiile și regulile în vigoare la noi în materia moștenirilor ab intestat bine înțeles, numai întru cât ele sunt în legătură cu dispozițiunea restrictivă a art. 4 leg. cit.

1. Legiuitorul austriac preconizează sistemul *parentelar-linear* (zis și sistem pur linear). Parentela se cheamă grupa rudelor de sânge, cari coboară de la decuius (parentela I), cum și grupele formate din ascendenții egal îndepărtați în grad de decuius, împreună cu toate persoanele ce coboară de la acei ascendenți (parentela II, III, etc.). Astfel, parentela II este compusă din tatăl și mama lui decuius împreună cu toți descendenții acelora (frații lui decuius, nepoții lui de frate ori de soră, cum și descendenții acestora); parentela III este compusă din bunicii lui decuius (4) împreună cu toți descendenții lor (unchii și mătușile lui decuius, verii lui primari) etc. În sistemul cca., *reprezentățiunea* este admisă complectamente și în mod nelimitat, adică la infinit, și nu numai în favoarea descendenților lui decuius și în favoarea vreunei grupe de colaterali, ci în favoarea tuturor persoanelor, cari coborând de la anume ascendenți ai lui decuius, aparțin parentelei respective. Dreptul de reprezentățiune este însă acordat numai în profitul descendenților; ascendentul nu beneficiază de reprezentățiune. Art. 731 și 751 cca. decretează succesibilitatea alor șase parentele; parentelele mai depărtate sunt excluse. Prin Novela I (1914), numărul parentelelor succesibile s'a redus la patru (art. 731 și 751 în noua red.); restricțiunea aceasta e valabilă în Bucovina numai, în Transilvania (lato sensu) rămânând în vigoare vechiul text. În cât privește ordinea de succesiune, vom remarcă următoarele două reguli: a) câtă vreme ascendentul din parentela respectivă este în viață, el primează și exclude pe toți descendenții săi; de unde, tatăl și mama supraviețuind lui

deculus, exclud cu totul pe frații acestuia, și numai în cazul când tatăl sau mama au murit înaintea lui decuius, frații acestuia primesc în virtutea reprezentățiunei, porțiunea ce s'ar fi cuvenit părintelui lor (cf. art. 671 ccom., v. mai jos); b) numai dacă în parentela mai apropiată nu se găsește nici un moștenitor, urmează la moștenire parentela mai îndepărtată. Cu alte cuvinte, ordinea de succesiune a diverselor parentele este determinată într-un mod strict ierarhic, așa încât niciodată nu pot concura rude aparținând la diferite parentele. Persoanele aparținând aceleiași parentele sunt chemate la moștenire simultan, fără privire la gradul de înrudire cu decuius. Astfel se poate întâmpla că ruda de gr. 5 să aibă vocațiune alături de o rudă de gr. 3. etc. Cum vedem, proximitatea gradului de înrudire cântă decuius, nu are în sistemul ccaustr. altă importanță, decât cea de-a determina ordinea ierarhică a parentelelor. Legiuitorul austriac pune *principiul unității patrimoniale*, în sensul că origina bunurilor succesoriale nu joacă nici un rol în privința dreptului de moștenire ab intestat; ele se distribuie deopotrivă tuturor moștenitorilor, fără privire dacă decuius le-a primit de la vreun ascendent cu titlu gratuit, ori le-a dobândit de la acela cu titlu oneros, ori de la un terțiu (v. mai jos: sist. maghiar). În privința soților căsătoriți, ccaustr. admitând complectă reciprocitate, rânduește următoarele: a) soțul supraviețuitor ia cu titlu de uzufruct viager o pătrime dacă este în concurență cu maximum 3 copii ai lui decuius, și o porțiune de copil ($X+1$), dacă au rămas mai mulți copii; b) el ia o pătrime cu titlu de proprietate, dacă în lipsa descendenților lui decuius se găsește în concurență cu ascendenții lui ori cu reprezentanții lor; în fine c) el primește toate bunurile succesoriale ca succesori ex asse, când nu există nici o parentelă succesibilă. Pentru chestiunea ce ne preocupă vom reține, că în sistemul ccaustr. computățiunea gradelor de înrudire este cea romană (quot generationes tot gradus), atât în privința rudelor în linie directă, cât și în privința colateralilor (art. 41 cca.)

2. Codul civil român, urmând grosso modo sistemul consacrat prin Novelele 118 și 137 Iustinianee, clasifică pe moștenitorii regulați în trei clase (art. 659); mai exact însă, există patru clase de rude legitime chemate să moștenească ab intestat. Aceste clase sunt: a) descendenții lui decuius; b) în lipsa acestora, tatăl și mama (ascendenți privilegiați) în concurență cu frații și surorile (colaterali privilegiați) lui decuius, astfel, că tatăl și mama iau câte o pătrime, iar frații și surorile iau împreună o jumătate; dacă tatăl ori mama nu mai există la moartea lui decuius, frații și surorile iau trei părți, iar părintele supraviețuitor ia o pătrime; dacă nici tata, nici mama nu mai trăiesc, întreaga succesiune se cuvine colateralilor privilegiați; c) în lipsa de ascendenți privilegiați

și de colaterali privilegiați, moștenirea se cuvine celorlalți ascendenți ai lui decuius după proximitatea gradului; în fine d) lipsind și aceștia, moștenirea o iau colaterali neprivilegiați până la al 12-lea grad incluziv, adică cei cari nu sunt coprinși la b), singur proximitatea gradului de înrudire către decuius determinând vocațiunea între mai mulți pretendenți. Dreptul de reprezentare este admis numai în favoarea descendenților lui decuius și a persoanelor cari coboară din frații și surorile lui (descendenții colateralilor privilegiați); reprezentarea are loc în aceste cazuri la infinit. Cum vedem, sistemul român face largă aplicare a *principiului proximității gradului de înrudire*, aceasta determinând în mod exclusiv vocațiunea cu privire la categoriile dela c) și d). Comparațiunea gradelor este cea romană în privința tuturor rudelor (art. 660—663 ccrom.). În cât privește pe soții căsătoriți, ccrom. rânduește următoarele: a) în concurență cu descendenții bărbatului defunct, văduva lui fără avere ia o porțiune virilă în uzufruct dacă defunctul are 2 sau mai mulți descendenți, și o treime în uzufruct, dacă ea concurează cu un singur descendent al bărbatu-său; b) ea primește o pătrime în plină proprietate, dacă se află în concurență cu celelalte rude chemate la moștenire potrivit celor suspuse (art. 684); c) când defunctul nu are nici o rudă succesibilă, nici copii naturali, bunurile succesiunii trec la soțul supraviețuitor (art. 679); numai în acest caz, dreptul de moștenire al soților este decretat în spiritul reciprocității și independent de situația materială a soțului.

3. Ansamblul regulilor de moștenire ab intestat în dreptul civil maghiar, mult mai complicate ca fond și ca consecințe, decât cele 2 sisteme anterioare, se poate rezuma în următoarele teze, bine înțeles, numai întru cât ele sunt în legătură cu chestiunea ce ne preocupă. Vocațiunea descendenților lui decuius este reglementată la fel ca în cod. civ. austr. În lipsa descendenților, regimul unității patrimoniului succesoral este înlocuit cu un regim, la alcătuirea căruia joacă rol de o parte natura fizică a bunurilor, de altă parte, și în măsură mai mare, origina bunurilor succesoriale, și în fine sub anumite raporturi, chiar condițiunea socială a lui decuius. Bunurile aparținând defunctului fără ascendenți, se clasifică în două categorii. Bunurile mobiliare ori imobiliare ce decuius primise dela vreun ascendent cu titlu gratuit, fie mortis causa, fie inter vivos d. ex. ca donațiune, dotă etc. compun, categoria *bunurilor lineare* sau mai puțin exact, *bunuri moștenite* (denumirea aceasta din urmă este de sigur criticabilă, neexprimând ipoteza achizițiunii inter vivos); de asemenea sunt bunuri lineare acelea primite de decuius cu titlu gratuit dela un colateral chiar, presupunând că acesta le primise și el gratuit dela o persoană, care este ascendentul său comun cu al lui decuius. Caracterul linear al unui bun se evidențiază

primordial când el se găsește în natura în patrimoniul defunctului; în ipoteza contrară, procedura de reintegrare (redintegratio) este mijlocul, cu care valoarea bunului linear urmează a fi restituită celor în drept. Cu alte cuvinte, bunul linear, adică valoarea lui, se prezintă ca un pasiv al succesiunii, în favoarea celor chemați să-l moștenească, față cu moștenitorii celorlalte bunuri (dar nu față cu creditorii comuni ai defunctului). De aci, categoria a doua a bunurilor succesoriale, denumită *bunuri de achiziție*, o compun în thesi ce e drept, toate bunurile pe cari decuius le-a dobândit în alt chip decât cele sus arătate, d. ex. moșteniri chiar, primite dela altul decât ascendentul său; însă numai în măsura în care ele nu trebuie să fie întrebuițate pentru reintegrarea bunurilor lineare. Raportul acesta de subordonare se exprimă prin teza: nu există bunuri de achiziție, câtă vreme pretențiunile de succesiune lineară nu au fost îndestulate. De altă parte însă, caracterul linear al unui anume bun ori a valorii lui nu este de față decât în favoarea persoanei ce îl conferise lui decuius și în favoarea descendenților cari intră în drepturile ei în virtutea reprezentării; în lipsa autorului și a reprezentanților săi, bunul încetează de-a fi linear și împărtășește soarta bunurilor de achiziție. În ipoteza, când decuius nu a lăsat descendenți, distribuțiunea ab intestat a bunurilor succesoriale urmează a se face în vederea distincțiunii celor 2 categorii de bunuri. Soțul supraviețuitor al lui decuius primește în acest caz toate bunurile de achiziție, cu titlu de succesiune conjugală (successio conjugalis), iar bunul linear revine aceluși ascendent dela care provine, ori reprezentanților săi. În lipsa de soț supraviețuitor, bunul linear revine singur ascendentului dela care bunul derivă, ori reprezentanților săi, iar bunurile de achiziție ce cuvin deopotrivă ascendenților lui decuius după sistemul parentelar-linear, la fel ca în sistemul austriac, cu singura deosebire, că în sist. maghiar, succesibilitatea ascendenților nu este limitată la un anume număr de parentele. Lipsind ascendenții în drept cum și reprezentanții lor, caracterul linear al oricărui bun încetează și astfel toate bunurile succesoriale trec în folosul soțului supraviețuitor. Nu vom stărui asupra celorlalte reguli succesoriale ab intestat ale sistemului maghiar, cari nu sunt în legătură cu chestiunea ce ne preocupă; vom reține doar atât, că condițiunile reprezentării cum și drepturile soțului supraviețuitor în concurență cu descendenții, sunt reglementate altfel decât în ccaustr. În cât privește modul de calcularea înrudirii între colaterali, sistemul maghiar adoptând *comparațiunea canonică*, diferă de sist. austr. și român; în sistemul maghiar, frații sunt rude în gr. 1; unchiul cu nepotul de frate sunt rude în gr. 2; de asemenea, verii primari sunt în gr. 2.

III

O comparațiune fugitivă între sistemul ccrom. și

ccaustr. ne arată, că făcând abstracție dela porțiunile de moștenire, moștenitorii cl. I ai ccrom. sunt aceia, cari în celalalt sistem aparțin parentelei I, iar cl. II de moștenitori din ccrom. o fac persoanele așezate de ccaustr. în cea de a II-a parentelă. De aci încolo, cele 2 sisteme se diferențiază în atare măsură, încât orice paralelism între celelalte categorii de moștenitori este cu neputință. Bunicii și bunicele lui decuius (gr. 2-lea în linie dreaptă ascendentă) aparțin clasei III de moștenitori, iar pentru sistemul parentelar-linear ei sunt așezați în parentela III; însă așezarea lor în cl. III de moștenitori privește exclusiv propriile lor persoane, dar nu și pe descendenții lor; de altă parte, ccrom. așează în cl. III pe toți ceilalți ascendenți ai lui decuius (cu excepția tatălui și mamei) și exclude pe toți descendenții lor. Invers, ccaustr. așează în parentela III nu numai pe bunicii și bunicele (în total 4 persoane) lui decuius; dar și pe toți descendenții acelora: oricare din ei primează pe străbunii lui decuius, cari împreună cu descendenții lor fac parentela IV. În fine, persoanele cari pentru ccrom. fac cl. IV de moștenitori, denumiți colaterali neprivilegiați sunt în sistemul, ccaustr. repartizați parentelilor III, IV etc. Intru cât sistemul parentelar-linear află în parte aplicare și în dreptul civ. maghiar, cele acum spuse privesc și acest drept local; distincțiunea bunurilor lineare și de achiziție îl diferențiază însă și mai mult de sistemul pur parentelar-linear al ccaustr. și de sistemul mixt al ccrom.

Este cert, că diferențierile de principiu acum relevate între cele 3 sisteme, ar fi trebuit să fie ținute în seamă de legiuitor la întocmirea dispozițiunii de care ne ocupăm; ori, această nu s'a întâmplat. De aci, dacă înțelegem, să asigurăm eficacitate noii dispozițiuni în ținuturile cărmuite de ccaustr. și de dreptul civil maghiar, avem de-a lupta cu astfel de dificultăți, încât acestea adeseori exclud posibilitatea de aplicarea întocmai a dispozițiunii restrictive.

IV

Textul art. 4 al noii legi cuprinde următoarele trei teze:

1. dreptul de moștenire ab intestat dela al 4-lea grad în sus se desființează;
2. patrimoniile defuncților fără testament și fără rude până la al 4-lea grad incluziv, trec în folosul fiseului; și
3. patrimoniile defuncților cari nu lasă rude dela al 5-lea până la al 12-lea grad, trec în folosul Casei meseriilor.

În textul legii, cele dintâi două teze, împreunate prin particula „iar”, par a exprima aceeași idee. Identitatea lor, în cât privește aplicabilitatea art. 4 în Ardeal (lato sensu), este însă condițională numai; cum vom vedea, dreptul de moștenire ab intestat dela al 4-lea grad în sus, uneori nu ar putea fi privit desființat, decât poate dacă am răsturna întreg sistemul succe-

soral ab intestat și am înlocui logica și dreptatea cu absurdul și cu ilegalitatea, ori am admite existența de antinomii ireductibile.

In cât privește regimul cod. civ. român, nouă dispozițiune, deși obscură ca redactare, se prezintă ca simpla modificare a art. 676 ccrom. Acest art. rânduiind că rudele succed până la 12-lea grad incluziv, nu vizează decât pe așa ziși colaterali neprivilegiați sau ordinari (art. 675); de unde, restricțiunea art. 4 se referă exclusiv la aceștia, dar nu la descendenții lui decuius, nici la descendenții fraților și ai surorilor lui decuius. Este adevărat, că art. 4 nu face distincțiune între clasele ori categoriile de rude. Totuși, modul de exprimare al codului, cum și faptul, că art. 4 face, la fel cu art. 676 ccrom., mențiune de gradul al 12-lea, ne îndrituiesc să concludem, că restricțiunea privește numai pe colaterali neprivilegiați. Dacă această interpretare este exactă (cf. M. Cantacuzino, dr. civil pag. 221), aplicarea legii în teritoriul cărmuit de ccrom. nu întâmpină dificultăți. Îndoială s'ar putea naște poate, când singurul colateral în gr. 4-lea a repudiat, și colateralul în gr. 5-lea ar reclama, alegând, că defunctul nu este fără rude până la al 4-lea grad incluziv, și deci fiseul nu e în drept a cere succesiunea. Credem, însă, că soluțiunea în favoarea fiseului va fi cea justă, dat fiind, că prin rudă nu se poate înțelege decât acela care având vocațiune în concreto, poate și vroește să beneficieze de ea; ruda mai îndepărtată, exclusă în thesi, nu poate profita de situațiunea sau de actul indirect al rudei mai apropiate. Soluțiunea aceasta este cu atât mai plauzibilă, cu cât prin sine, faptul repudierii nu arată, dacă ea a urmat în scopul de-a procura profit rudei mai îndepărtate; ori, această intențiune, dacă ar fi fost de față, s'ar fi putut realiza prin acte de înstrăinare între cele 2 rude.

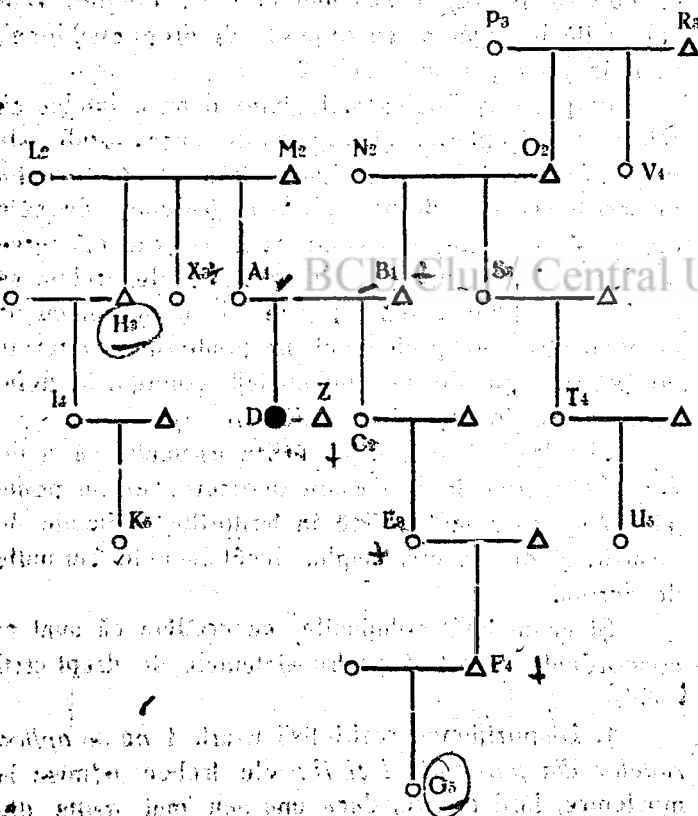
VI.

Pentru a putea proceda la examenul aplicării legii în ținuturile alipite, va trebui să eliminăm mai întâi dificultatea provenind din faptul, că sistemul maghiar, cum spusesem, preconizează *calculațiunea canonică* în privința înrudirii colateralilor, și astfel, colateralul care în sistemul ccrom. și ccaustr. este în al 5-lea ori al 6-lea grad de înrudire cu decuius, și deci nesuccesibil după art. 4., se găsește adeseori în al 3-lea ori la 4-lea grad, deci în grad succesibil, dacă am ține în seamă *computațiunea maghiară-canonice*. Pentru a putea asigura eficacitate dispozițiunii restrictive a art. 4, credem că singura soluție acceptabilă este cea de-a aplica regula *computațiunei* romane și succesiunilor supuse dreptului civ. maghiar. de câte ori se pune chestiunea, dacă este sau nu de față cazul prevăzut la art. 4. În adăvăr, este în față de orice îndoială, că legiuitorul român nu a ținut seamă decât de *computațiunea romană*, adoptată

prin ceteri, și nu se poate presupune, să se fi alcătuit nici măcar în mod tacit ori implicit, o lege de favoare pe seama unei părți a cetățenilor; contrar, s'a înțeles să fie puși toți pe picior de egalitate față cu fiscul. Soluțiunea spusă de noi, justificată de considerațiuni politico-legislative și de axioma juridică după care realizarea scopului vizat de lege implică aplicarea mijloacelor adecvate, nu este inechitabilă, nu întâmpină dificultăți, și nu produce nici o perturbare în sistemul succesoral maghiar. Oricare alt mod de rezolvare ar fi frustrarea fiscului în profitul injust al unei grupe de cetățeni.

VII.

Principiul proximității gradelor nefiind în aplicare în sist. ccaustr. și maghiar, să vedem în câteva exemple, ce rezultă din aplicarea sever literală a textului art. 4. în aceste sisteme. În tabloul genealogic ce urmează, cifrele puse alături literelor arată gradul de înrudire cu decuius (D), după calculațiunea romană.

1. Presupunem că din rudele lui decuius (D) sunt în viață H, A și G, iar B, C, E, F, X sunt morți. Potrivit regulilor ccaustr. A poate cere $\frac{1}{2}$ ca ascendent, iar cealaltă $\frac{1}{2}$ se cuvine lui G, ca descendent al lui B. Acestui mod de distribuție s'ar opune însă fiscul, invocând teza 1 dela cap. IV., după care dreptul de moștenire dela al 4-lea grad este desființat, ori, G este în gr. 5 de înrudire cu decuius; astfel, fiscul ar reclama pentru sine $\frac{1}{2}$ din succesiune, alături cu A. Însă G va replica fiscului; că potrivit tezei 2 dela cap. IV. fiscul nu poate lua nimic din patrimoniul, dat fiind, că decuius nu a murit fără rude

până la al 4-lea grad. De asemenea, A va putea invoca teza 2 în favoarea sa, spunând, că chiar în cazul când G ar fi exclus prin lex Titulescu, fiscul nu e chemat la moștenire, ci întreagă succesiunea i-se cuvine lui A, ca succesibil; fiscul, potrivit art. 760 cca. neputând lua decât moștenirile fără stăpân. În fine H, deși în parentela III, dar în gr. 3-lea ar putea și el susține, și nu fără aparență de drept, că chiar și el are preferență cu fiscul. Susținerile acestea se contrazic în mod inconciliabil. Este adevărat, că în spiritul ccaustr., nu e exclusă principiar cauzitatea parțială în favoarea fiscului (cf. Pfaff-Hofmann, Commentar, I. 788—9; Krasnopolski: Österr. Erbrecht V, 201); ea este exclusă însă prin teza 2 sus arătată. De altă parte, dacă dreptul lui G este desființat prin lex Titulescu, este cert, că art. 735 cca. nu îngăduie lui A să ia mai mult de $\frac{1}{2}$, câtă vreme B are descendenți. În fine, H aparținând parentelei III nu poate concura cu A și nu poate reclama porțiunea lui G, fiindcă o astfel de distribuție este exclusă prin principiul parentelar-linear (art. 738 cca.).

2. La moartea lui decuius (D) se găsește în viață numai S, adică unchiul lui D, și G. G reclamă pentru sine întreagă succesiunea, ca singurul colateral din parentela II (art. 737 cca.). Fiscul opune lui G, că G este exclus cu unul ce aparține gr. 5 de înrudire (teza 1.). G replică, arătând, că premisele art. 4 lipsesc, dat fiind că D are pe ruda S, care este în gr. 3, deci succesiunea nu poate trece în folosul fiscului (teza 2). De altă parte, S revendică succesiunea, susținând, că G e exclus prin teza 1 a legii Titulescu, iar fiscul e exclus prin teza 2. Însă G va replica lui S, că acesta, aparținând parentelei III nu poate moșteni, câtă vreme parentela II nu este epuizată. Și atunci o soluție ar fi aceea, că G ia întreagă moștenirea, pentru motivul, că S îl protejează față cu legea Titulescu, fără ca S să poată profita pe urma succesibilității sale.

3. Rude în viață la moartea lui D sunt singuri S și K. Fiscul contestă dreptul lui K găsindu-se în gr. 5, și cere $\frac{1}{2}$. K replică același lucru pe care G îl spunea la exemplul 2, iar S din partea sa susține și el cece spusese la ex. 2, revendicând întreaga succesiune. Răspunsul lui K față S va fi, că potrivit dispozițiilor exprese ale art. 739—740 cca. nu poate fi vorba, ca S să ia totalitatea bunurilor, ci numai $\frac{1}{2}$, cealaltă $\frac{1}{2}$ cuvenindu-se lui K. Iată cum K, exclus prin lex Titulescu (teza 1), trebuie să fie totuși admis să moștenească din simplul motiv, că ruda sa S îi întinde involuntar mână de ajutor (teza 2).

4. Oricât de categorice ar fi cuvintele legii: „patrimoniile defuncțiilor fără testament și fără rude până la al 4-lea grad incluziv, trec în folosul fiscului”, credem mai presus de orice îndoială, că această regulă reclamă o importantă rectificare în favoarea

sofului supraviețuitor, în sistemele, cari decretează preferința acestuia față cu fiscul. În adevăr, legiuitorul nu a putut înțelege să modifice întregul sistem succesoral ab intestat, ci numai să reducă numărul acelora cari pot întemeia succesibilitatea lor pe *legătura de înrudire*. Și cum textul legii trebuie să fie interpretat restrictiv, concludem, că dreptul de succesiune al sofului supraviețuitor a rămas în ființă, cu eventuala modificare, că față cu fiscul, vocațiunea lui nu e condiționată ca mai înainte de lipsa celor 6 parentele (art. 759 cca.), ci de lipsa rudelor admise la moștenire cu legea Titulescu. Prin aplicarea literală a acestei legi (v. însă cap. VIII), Z ca văduva lui decuius (D), ar exclude pe G (parentela II, dar gr. 5 cu decuius), dacă singur acesta ar mai fi în viață din rudele lui decuius, și astfel Z ar lua întreaga moștenire (art. 759 cca.); dacă însă ar fi în viață X ori T (parentela III, dar gr. 3 resp. 4 cu decuius) ori chiar V (parent. IV și gr. 4 cu decuius), Z ar trebui să se mulțumească cu o pătrime (art. 738 cca.). Cu alte cuvinte, aplicarea literală a noii legi profită sofului supraviețuitor, dar răstoarnă întreaga ordine de succesiune parentelară (v. VIII).

5. Să presupunem următorul caz, de domeniul dreptului maghiar. Decuius (D) moare văduv și fără descendenți, singurele-i rude fiind G (parent. II și gr. 5 de înrudire), U (parent. III și gr. 5 de înrudire) și X (parent. III gr. 3). Succesiunea consistă din o moșie, pe care D o moștenise dela B, iar aceasta o primise dela N, deci un bun linear optima forma. În diferendul celor 3 rude, X, rezămat pe lex Titulescu, admitând că moșia fusese bun linear, va contesta totuși dreptul de succesiune lineară al lui G și U, pe motiv, că aceștia, rude în gr. 5, nu sunt succesibili (teza 1); alegând deci, că moșia a devenit bun de achiziție, X ca rudă în parentela III, va revendica pentru sine întreagă moșia, cu excluderea lui U (parent. III) și a lui G (parent. II). Cu alte cuvinte, X, exclus în termeni apodictici de sistemul maghiar, va lua totuși întreagă moșia, bun linear, rezămat pe lex Titulescu.

6. Presupunem, că după D a rămas văduva sa Z și colateralul G (gr. 5), iar succesiunea constă din o casă ce D primise dela mamă-sa B ca moștenire. Z, invocând lex Titulescu va cere casa pentru sine, alegând, că linearitatea casei a încetat prin faptul, că G (gr. 5-lea) nu este succesibil și că astfel, casa a devenit bun de achiziție.

VIII

Exemplele de sus, a căror actualitate este mult mai frecventă decât s'ar crede, evidențiază cu prisosință neajunsurile provocate de decretarea unei lex communis, fără a se fi ținut seamă, dacă premisele sunt deopotrivă de față în toate legiurile ce trebuie unificate. Legiuitorul nostru a ignorat mai cu seamă împrejurarea, că în sist. ccaustr. și maghiar, *principiul*

proximității gradelor nefiind element de determinarea succesibilității, prin sine, tezele art. 4 nu sunt proprii de-a statornici dreptul de moștenire al fiscului, decât în ipotezele supuse codului civ. român; pentru celelalte 2 sisteme ar fi fost nevoie de alte criterii și la tot cazul de dezvoltarea tezelor din întrebare.

Data fiind situațiunea actuală, cum vom putea pune totuși în concordanță dispozițiunile art. 4 cu sistemele de moștenire ab intestat ale dreptului civil local?

Înainte de-a proceda la găsirea soluțiunilor, vom fixa următoarele trei idei conducătoare, a căror exactitate și conformitate cu legea ni-se par indiscutabile:

a) în cât privește sist. ccaustr. și maghiar, tezele 1—2 arătate la capit. IV nu pot fi privite identice, din motivul că în aceste sisteme, concurența diferitelor grade de înrudire (d. ex. gr. 3 cu 5, gr. 4 cu 6 și 7 etc.) este o consecință necesară a sistemului parentelar-linear; de unde, teza 1 despre excluderea moștenitorilor dela al 4-lea gr. în sus, nu poate fi aplicată la fel ca în sistemul ccom.; contrar, teza aplicabilă în legătură cu regulile de drept civil local, va fi în principiu aceea dela 2;

b) prin lex Titulescu, legiuitorul nu a înțeles să reformeze drepturile și raporturile succesoriale ale *moștenitorilor între sine*, ci să restrângă numai dreptul de moștenire al rudelor *în folosul fiscului*; de câte ori acest scop nu se poate realiza prin aplicarea tezelor art. 4, regulile vechi succesoriale trebuie să rămână cu totul neatinse; de unde urmează, că un comoștenitor ori pretendent nu poate invoca tezele art. 4 în scopul de a și îmbunătăți condiția în defavoarea altui comoștenitor; în fine,

c) întru cât dispoziția art. 4 e menită să realizeze unificarea în o măsură oarecare, ea nu poate găsi o aplicare mai severă în teritoriile cărmuite de ccaustr. și de dr. civ. magh., decât în cele cărmuite de ccom.

Și acum iată soluțiunile ce credem că sunt în concordanță cu art. 4 pentru sistemele de drept civil local.

1. Dispozițiunea restrictivă a art. 4 *nu se aplică rudelor din parentela I și II*; ele trebuie admise la moștenire, fără privire, dacă una sau mai multe din ele sunt înrudite cu decuius dela al 4-lea grad în sus. Dacă este adevărat, că legiuitorul *nu* a înțeles să modifice regimul de moștenire al persoanelor cari potrivit ccom. compun clasele descendenților, ascendenților privilegiați și colateralilor privilegiați (v. VI), teza noastră este justă, dat fiind, că din cele spuse la III, reiese identitatea acestor clase de moștenitori cu cercul persoanelor ce fac parentelele I și II în dreptul civ. local.

2. În cât privește parentelele celelalte, dreptul de moștenire al rudelor dela al 4-lea grad în sus nu poate fi privit ca desființat, decât atunci, când nici

In aceeaș parentelă, nici în alta mai îndepărtată nu se găsește rudă până la al 4-lea grad incluziv; indiferent, dacă aceasta din urmă poate concura în concreto cu ruda de gr. 5 etc. ori nu. De câte ori o astfel de rudă până la al 4-lea grad incluziv este în ființă, regulile de moștenire ab intestat vor afla aplicare în toată întinderea lor în favoarea rudei ori rudelor de gradele 5—6 etc., deși eventual în concurență ori chiar cu excluderea rudei de grad mai apropiat, după cum aceasta din urmă rudă se găsește în aceeaș parentelă ori în o parentelă mai îndepărtată. Soluțiunea aceasta se întemeiază pe considerarea, că dacă fiscul e exclus dela o atare moștenire potrivit art. 4 combinat cu ccom., el nu poate beneficia de o situație mai favorabilă, când moștenirea e supusă regulilor de drept local. În ipoteza, când o rudă din parentela IV în gr. 4 de înrudire este exclusă de rudă din parentela III în gr. 5—6, soluțiunea propusă de noi pare a fi illogică: K moștenește, pentru că V nu poate moșteni. Contrazicerea este însă aparentă numai. Art. 4 nefiind decretat în favoarea rudelor în raportul lor reciproc, ci exclusiv în favoarea, ipotetică ce e drept, a fiscului: ruda din parentela IV gr. 4, nu poate avea preferință față cu ruda din par. III gr. 5, fiindcă nu poate invoca nici un text de lege care să-i asigure o atare preferință; contrar, exclus fiind fiscul, prioritatea rudelor între sine urmează a fi determinată în vederea regulilor comune; ori, regula comună rânduește, că par. IV este exclusă de par. III. Felul acesta de rezolvare ne arată, că ruda din parentela III nu poate fi frustrată prin faptul că ruda din par. IV a repudiat; aceasta din motivul, că repudiarea nu are loc decât din partea aceluia care are vocațiune în concreto.

3. Soțul supravieșuitor nu poate reclama în treagă succesiunea prin invocarea art. 759 cca. și a art. 4, adevărat arătând, că nici o singură rudă din parentelele III—VI (în Transilvania) nu există până la al 4-lea grad incluziv, adică, că rudele existente sunt toate în gr. 5 sau mai sus. În adevăr, art. 4 prin felul de redacție și menirea sa, nu reglementează raportul soțului supravieșuitor către rudele de sânge ale lui decuius. Odată ce soțul lui decuius este în viață, masa succesorală rămâne o entitate indiferentă și inaccesibilă pentru fisc; el nu o mai poate dobândi. Și atunci, dispozițiunile dreptului comun, rânduiind ca soțul supravieșuitor să fie ținut cât mai departe de totalitatea bunurilor lui decuius, trebuie să opereze potrivit spiritului codului; pentru fisc, cum spusesem, este indiferent, cine obține bunurile, pe cari el nu le poate dobândi în nici un caz. Cum vedem, situațiunea soțului supravieșuitor trebuie să fie aceeaș ca a unei rude din parentela IV, arătată la punctul anterior.

4. Din punctul de vedere al sistemului maghiar, bunul linear va putea fi reclamat ca atare de ruda

în drept găsindu-se în gr. 5 ori mai depărtat de înrudire, fie că există oricare altă rudă a lui decuius până la al 4-lea gr. incluziv, fie că există soț supravieșuitor. Rațiunea acestei soluțiuni este, că de vreme ce există o rudă până la al 4-lea grad, ori soț supravieșuitor, fiscul este exclus prin chiar art. 4; de altă parte, pretendentul înrudit în gr. 4, nefiind linear, este exclus prin moștenitorul linear în virtutea dreptului comun (magh.) ori eventual prin soțul supravieșuitor (bunul linear transformându-se în bun de achiziție); în fine, soțul supravieșuitor nu poate invoca lex Titulescu, care cum spusesem, nu e menită să-i augmenteze porțiunea de moștenire, ci să profite fiscului, ceace în cazul acesta este imposibil.

IX

Dacă este să menționăm ipoteza, când Casa Meseriilor va putea dobândi vreo succesiune (teza 3 dela capit. IV), vom spune, că regula decretată de legiutor va profita foarte rar zisului așezământ. Pentru teritoriile supuse ccaustr. și dreptului civ. maghiar, teza va fi de actualitate, rar ce e drept, când decuius, de naștere ilegitimă și supravieșuind mamei sale, va fi încetat din viață fără descendenți și fără a lăsa pe urma sa soț conjugal.

X

De încheiere nu putem să nu ne exprimăm curiozitatea, la câte ocazii oare fiscul va fi fost frustrat în anii 1921—1923 prin neaplicarea ori greșita aplicare a legii din chestiune? Controlul în această privință a fost și este dificil pentru motivul, că dosarele respective nu ajung în mâinile celor chemați să reprezinte nemijlocit interesele fiscului, iar agenții financiari de sigur nu vor fi ținut nici ei seamă de restricțiunea decretată. Iată cum valori de zeci ori sute de milioane vor fi trecut în mâinile unor persoane nechemate la moștenire, prin faptul, că dispozițiunea utilă a legii a rămas literă moartă ani de-a rândul.

Cluj, la 19 Februarie 1923.

Prof. Camil Negrea.

JURISPRUDENȚA

Tribunalul Cluj.

Dos. No. 5273—923.

Revizuirea, admisibilă în principiu: art. 40 din legea speculei și 446 pr. pen. (Ardeal). Aplicarea art. 32 punct 6 din legea speculei și respingerea de plano a cererii de revizuire, când sentința definitivă s'a dat pe baza menționatului text de lege. Soluția contrarie, consacrară unui sistem de eludare al legii.

Sentința

Tribunalul în baza art. 40 din legea speculei și 446 pr. pen. Ardeal găsește admisibilă în principiu cererea de revizuire introdusă de H. W. contra sentinței No. 5273-2—923 a Trib. Cluj, însă în baza art. 32 al. 6 leg. sp. respinse de plano cererea de revizuire — fără a cerceta motivele ei — constatându-se că petentul n-a consemnat amenda,

Motive

Asupra cererii de revizuire introdusă de H. W. contra sent. Trib. Cluj No. sp. 5273-2—923 prin care numitul a rămas condamnat să plătească amenda de lei 10.000 ca contravenient la legea speculei, sentință dată în baza art. 32 pct. 6 din lege și rămasă definitivă prin neatacarea sa cu recurs.

Procedura fiind îndeplinită se dă cuvântul apărătorului care susține cererea de revizuire pe temeiul art. 40 din legea speculei și art. 446 al. 1 și 3 din pr. pen. Ardeal.

Minist. Public pune concluziuni pentru respingerea cererii de revizuire ca inadmisibilă pe temeiul art. 32 din legea speculei.

Tribunalul

În ce privește incidentul ridicat de reprez. Minist. Public cu privire la inadmisibilitatea cererii de revizuire.

Având în vedere dispozițiile art. din legea pentru înfrânarea speculei ilicite, după care este a se aplica dreptul comun în toate cazurile neprevăzute de lege.

Văzând că cererea de față tinde la revizuirea procedurii penale terminate printr-o sent. definitivă.

Considerând că față de dispozițiile art. 446 al. 1 pr. pen. Ardeal această cerere este în principiu admisibilă, rămânând a se cerceta dacă subsistă una din condițiile prevăzute la pct. 1—4 ale menționatului text de lege.

Pentru aceste motive Tribunalul găsește admisibilă în principiu revizuirea în materie de speculă și în consecință respinge incidentul ridicat de Minist. Public ca nefondat.

Văzând însă, că din actele aflate la dosar se constată că contravenientul H. H. n-a depus amenda de lei 10.000 conform art. 32 pct. 6 din legea speculei, iar din sentința atacată cu revizuire se constată că apelul contravenientului s'a respins pentru acest motiv, iar sentința a rămas definitivă prin neatacarea cu recurs.

Considerând că imperativul categoric prevăzut de art. 32 al. 6 în ce privește apelul, nu poate fi eludat pe o cale extraordinară de atac cum e revizuirea, că ar fi să se înlăture garanția de executare în prealabil a pedepsei precuniare cerută de legiuitor.

Considerând că această interpretare ar crea situațiuni privilegiate contravenienților, cari având motiv ar putea să revizuiască întreaga procedura penală schimbând soluția procesului și ar pune în stare de inferioritate pe acei contravenienți cari deși pot avea motive temeinice de apel, totuși, apelul lor călă a se respinge de plano conform art. 32 al. 6 din legea speculei, — ca sancțiune pentru neconsemnarea amenadelor la care au fost condamnați de prima instanță.

Că în tot cazul, deși după legea speculei — ca lege de strică interpretare — ar urma ca cererea

extraordinară a revizuirii ca și a recursului să nu fie condiționată de dispoz. art. 32 al. 6 care privește numai apelul totuși, interpretarea de mai sus se impune și logic și juridic, ori de câte ori se constată că contravenientul n-a depus amenda atunci când a uzat de calea ordinară a apelului, în speță, contravenientul nedovedind paupertatea ci numai voința de a înfrânge depozițiunile precise și imperative ale legii.

Considerând că a se admite altă interpretare, ar fi a se consacra un sistem de tergiversare și eludare a sancțiunii prev. de art. 32 al. 6 legea speculei, lege de interes social, actual și urgent complicând buna administrare a justiției.

Pentru aceste motive, Tribunalul a trebuit să respingă de plano, cererea de revizuire — conform dispozitivului.

Nota. Sentința ce publicăm e mai mult literatură de cât silogism. Nu ne împăcăm cu *admitere în principiu și respingere de plano*; ori una ori alta. E adevărat că prin „dreptul comun“ la care se referă art. 40 din legea speculei trebuie înțeles procedura și codul penal în vigoare în Ardeal. Art. 446 al I pr. p. este general și spune că în contra or cărei sentințe rămase definitivă are drept condamnatul să ceară revizuirea procedurii penale însă în anumite cazuri (al 1, 2, 3 și 4 de sub acest articol) și numai în acestea. Instanța în prealabil însă procedează cu înștiințarea parchetului și eventual după ce s'au controlat probele prin judele instructor (art. 454, 455). Refuză sau admite în principiu cererea de revizuire, ficsând abia atunci desbatere publică. Or cum a ajuns tribunalul ca în sedință publică și fără nici o cercetare prealabilă în camera de consiliu să și declare admisibilitatea în principiu a cererii de revizuire, când cum am spus procurorul n'a cercetat nimic pentru că nu fusese sesizat; iar prezentarea condițiilor de admisibilitate în principiu a cererii de revizuire n'au putut fi luate în considerare?

Admitere în principiu conf. art. 446 și urm. pr. p. maghiară nu e tot una cu posibilitatea în general de a discuta aplicarea unui text, într'o speță cum a înțeles în tribunalul.

Dar merg mai departe și spun ca tribunalul era dispensat să discute cele amintite mai sus dacă ar fi observat că conform art. 452 pr. p. asupra cererilor de revizuire a procesului hotărăște instanța care a rezolvit cauza în primă instanță și numai în cauzele judecate de Curțile cu Juri se pronunță tribunalul.

În cazul prezent cererea de revizuire trebuia făcută către judecătoria de ocol conf. acestui

text și art. 31 din legea speculei, iar tribunalul trebuia să refuze pur și simplu cererea ca rău îndreptată și nu în ședință publică ci în ședință de consiliu.

Discuția pe care o face tribunalul în motivare prezintă totuși interes de luat în considerare de către judecătorii de ocol atunci când vor avea de rezolvat asemenea cereri.

V. M. D.

JURISPRUDENȚA STABILITĂ DE INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE Complexul pentru Ardeal și Bucovina

Secțiunea II. Ardeal

Crimă de furt. Recurs contra mărimei pedepsei. Definitivitatea sentinței, § 387 pr. pen. Recurs asupra aprecierii dovezilor. Neadmisibilitate § 385 punct. 1 a pr. pen. Circumstanțe atenuante. § 92 c. pen. (Deciziunea No. 334—923).

Crimă de tâlhărie și omor. Infracțiune pedepsită de § 345 și 349 punctul 2 al. 2 c. pen. Stabilirea elementelor ei constitutive. Infractor adolescent. Neaplicabilitatea § 92 c. pen. Infractor în stare de beție supus la arest preventiv prelungit, care a măturat crima. Corectarea sentinței. (Deciziunea No. 334—923).

Crimă de tânuire. Recurs inadmisibil contra aprecierii dovezilor. Elementele constitutive ale infracțiunii. Circumstanțe atenuante. § 370 și 92 codul penal (Deciziunea No. 328—923).

Crimă de furt. Circumstanțe agravante. Neponderarea lor. § 385 punctul 3 pr. pen., § 92 c. pen. Infracțiune pedepsită de § 370 c. pen. Neadmisibilitatea recursului pentru o pedeapsă mai intensivă. § 49 al. 1. c. pen. Aprecierii dovezilor. § 385 punctul 1 a pr. pen. (Deciziunea No. 339—923).

Crimă de tânuire. Recurs declarat de un acuzator privat. Constatarea instanței de fond că nu există fapt punibil. § 385 punctul 1 a, b și c, pr. pen. § 76—82 c. pen. Motive inadmisibile. (Deciziunea No. 340—923).

Secțiunea II Bucovina

Recuzare. Recuzarea judecătorilor din Siret și a tribunalului Cernăuți. Lipsa condițiilor legale. § 72 și 73 pr. pen. (Deciziunea No. 341—923).

Crimă de furt. Recurs pe motiv că nu subsistă infracțiunea. Nullitate neanunțată de apărătorul special înaintea Curții de Apel. Tardivitatea. Recurs privat în modul de apreciere a dovezilor. Neadmisibilitate. § 385 punctul 1 litera a. (Deciziunea No. 343—923).

SECTIUNEA IJ.

Decizia 334—923. Ardeal Dosar 2952—922.

S'a luat în cercetare cauza: crima de furt contra acuzaților Desideriu Mihalovszky și alții.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Oradea-Mare a pronunțat sentința cu No. 4511—20—1920, că în urma apelului declarat de acuzații D. Mihalovszky, Gavril Orosz, Ana Orosz, Iren I. Zamba, Susana Potocs, Vilma Vagyon, Elisabeta Pop, Curtea de Apel Oradea-Mare a dat sentința suq No. 1065—22—1922, cum și aceia că contra a acestei hotărâri a făcut recurs în term n aceiași acuzați și apărătorul public.

În lipsa părților. Auzindu-se raportul Consil. dr. N. Stănilă și concluziunile Proc. Gen. Curtea, Deliberând.

1. Asupra motivului de casare invocat în interesul acuzaților.

Violarea art. 385 punct. 1 a) c) și 2) pr. pen. prin stabilirea greșită a vinovăției, omiterea eronată a unor cauze, care apără de pedeapsă și călcarea

limitelor de pedeapsă.

Având în vedere, că datele din dosar rețese, că acești acuzați au declarat recurs contra sentinței instanței prime pentru mărimei pedepsei.

Având în vedere că astfel fiind conform art. 387 pr. pen. chestia punibilității a ajuns deja acolo definitivă.

Curtea află aceste motive de inadmisibile.

2. Asupra motivului de casare invocat de acuzații ren Zamco, Susana Potocs, Vilma Vagyon, Elisabeta Popp și G. Orosz.

Violarea art. 385 punct 1 a) pr. pen. prin stabilirea greșită a vinovăției.

Având în vedere că acuzații au declarat recurs cu provocare la art. 385 punct 1 a) pr. pen. fără a invoca vre'un motiv.

Având în vedere că din datele din dosar, rețese că acest remediu de drept e îndreptat contra aprecierii dovezilor.

Având în vedere că aprecierea probelor e un drept suveran al instanțelor de fond și ca atare scapă de controlul celei de revizuire.

Curtea află acest motiv de inadmisibil.

5. Asupra motivului de casare invocat de acuzații D. Mihalovszky și Ana Orosz.

Violare de lege prin stabilirea unei pedepse prea grele.

Având în vedere că circumstanțele atenuante nu sunt nici atât de numeroase și nici de o atare importanță încât ar fi motivată aplicarea art. 92 c. pen. la stabilirea pedepsei.

Curtea află acest motiv de nebazat. Pentru aceste motive, Curtea, în numele legii.

Respinde recursul făcut de acuzații D. Mihalovszky, Ana Orosz, Gavril Orosz, Susana Potocs, Irena Zambo, Vilma Vagyon, Elisabeta Popp și apărător contra sentinței Curții de Apel No. 1065—22—1922.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la la 14 Februarie 1923.

Decizia 335/923

Ardeal

Dosar 3327/922

S'a luat în cercetare cauza: crima de tâlhărie și omor contra acuzaților Alexandru Farkas sen. și fiul său Alexandru Farkas jun.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Odorheiu a pronunțat sentință sub No 625/10 1922 că în urma apelului declarat de acuzați și apărător Curtea de Apel Târgu-Mureș a dat sentința sub No 491/14 1922 cum iar contra acestei hotărâri a făcut recurs în termen acuzatul Al. Farkas sen. și apărătorul public în interesul ambilor acuzați cum și apărătorul special.

În lipsa părților. Auzindu-se raportul Consil. Dr. N. Stănilă și concluziunile Proc. General.

Curtea Deliberând. Asupra motivelor de casare.

1. Violarea art. 385 punct. 1 b) și c) proc. pen. prin calificarea greșită a infracțiunii și omiterea eronată a legitimei apărări ca o cauză ce-l apără de pedeapsă.

Având în vedere că conform faptului constatat în fond și deci potrivit art. 33 al 3 N. Pr. Pen. obligator și în revizuire infractori au lovit în cap pe victimă în mai multe rânduri cu cate o furcă de fân cu atâta putere în cât i-a cauzat leziuni trupești necondiționat mortale.

Că fapta au comis-o cu scop că să-și poată păstra fânul însuși pe nedrept fiind prins în flagrant.

Având în vedere că faptul astfel constatat întrunește toate elementele infracțiunii prevăzute în art. 345 și 340 punct 2 al 2 cod pen.

Având în vedere că conform faptului constatat infractorii au comis fapta după ce au smuls furca din mâna victimei, deci când se afla în stare de neputință a-i ataca fiind ei înarmați și ca nici altă cauză apărătoare de pedeapsă nu există.

Curtea află aceste motive de nebazate.

2. Asupra motivului de casare în vocat în favorul acuzatului Alexandru Farkas jun.

Violarea art. 385 punct 3 pr. pen. prin omiterea aplicării art. 92 c. pen. la stabilirea pedepsei.

Având în vedere că acest infractor și adolescent și ca stare a căpătat ca pedeapsă doi ani în chisoare corecțională și că conform art. 17 N. C. Pen. amendă față de acești infractori nu se poate stabili deci în speță art. 92 c. pen. e inaplicabil în consecință.

Curtea află acest motiv de inadmisibil.

3. Asupra motivului de casare invocat de apărare și acuzatul Al. Farkas sen;

Violarea art. 385 punct 2 și 3 pr. pen. prin stabilirea unei pedepse prea grele și necomputarea arestului preventiv în pedeapsă.

Având în vedere că conform faptului constatat acest infractor s'a aflat în decursul întregii proceduri în deplină recunoaștere a punibilității, că nu a mai fost certat de lege și că a comis fapta aflându-se încă sub efectul băuturii spirtoase consumate în seara premergătoare, că tot alătea circumstanțe atenuante față de cari înprejurări agravatoare nu sunt.

Având mai departe în vedere, că acuzatul se află în arest preventiv din 19 Aprilie 1922 și nu din vina lui s'a prelungit terminarea definitivă a cauzei.

Curtea află aceste motive de bazate. Pentru aceste motive Curtea în numele legii.

Respinge recursul făcut în interesul acuzatului Alexandru Farkas jun. în întregime, iar pe cel dat de acuzatul Alexandru Farkas sen. în parte admitându-l în ceea ce privește măsura pedepsei și arestul preventiv. Casează sentința Curții de Apel Târgul-Mureș No. 491—14 1922 în această privință și privitor la acuzatul Alexandru Farkas sen. deci cu aplicarea art. 92 c. pen. și cu considerare la art. 94 c. pen. reduce pedeapsa acestui infractor la 10 (zece) ani muncă silnică computându-i din arestul preventiv șase (6) luni.

Celelalte dispoziții ale sentințelor date în fond se menșiu totuși cu aceea corectare a hotărârei instanței prime, că fapta a fost săbârșită la 11 Aprilie 1922.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 14 Februarie 1923

Decizia 338—923.

Ardeal

Dosar 3246—922.

S'a luat în cercetare cauza: crima de lănuire contra acuzaților Ludovic Paizs, Gheorghe Szakács, Marton Domokoc, Francisc Sebestyen și Bela Gabor.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Cluj a pronunțat sentința sub No. 2179—22—1920, că în urma apelului declarat de acuzații și apărători Curtea de Apel Cluj a dat sentința sub No. 662—21—1922 cum și acela că contra acestei hotărâri a făcut recurs în termen aceiași.

În lipsa părților. Auzindu-se raportul Cons. dr. N. Stănilă și concluziunile proc. gen.

Curtea. Deliberând. 1: Asupra motivului de casare.

Violarea art. 385 punct. 1. a) pr. pen. prin stabilirea greșită a vinovăției.

Având în vedere, că din actele din dosar reiese, că acest remediu de drept e îndreptat contra aprecierii dovezilor ceea ce fiind nu drept suveran al instanțelor de fond scapă de controlul celei de revizuire.

Curtea află acest motiv de inadmisibil.

2. Violarea art. 385 punct. 1 b) și 3 pr. pen. prin calificarea greșită a infracțiunii cum și prin omiterea aplicării art. 92 c. pen. la stabilirea pedepsei.

Având în vedere, că instanțele de fond au constatat faptul că acuzații au cumpărat lucruri de preț știind că acele sunt de furat.

Având în vedere că faptul astfel constatat întrunește toate elementele crimei de lănuire prevăzută în art. 370 c. pen.

Având în vedere că circumstanțele atenuante nu sunt de atâta încât s'ar putea corecționaliza pedeapsa cu aplicarea art. 92 c. pen.

Curtea află aceste motive de nebazate.

Pentru aceste motive, Curtea, în numele legii.

Respinge recursul făcut de acuzați apărători contra sentinței Curții de Apel Cluj No. 668—21—1922.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 14 Februarie 1923.

Decizia 339—923.

Ardeal

Dosar 3330—922.

S'a luat în cercetare cauza: crima de furf contra acuzaților Maria Diciu, Simion Pop și Ioan Mocan Magyarasi.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Cluj a pronunțat sentința sub No. 1807—61—1921, că în urma apelului declarat de părți Curtea de Apel Cluj a dat sentința sub No. 710—62—1922, cum și aceea că contra acestei hotărâri a făcut recurs în termen acuzatorul, acuzați și apărători.

În lipsa gârșilor. Auzindu-se raportul Cons. dr. N. Stănilă.

Și concluziunile Proc. Gen. Curtea, Deliberând.

1. Asupra motivului de casare invocat de acuzator în defavorul acuzaților Maria Diciu și Simion Pop.

Violarea art. 385 punct. 3 pr. pen. prin aplicarea greșită a art. 92 c. pen. la stabilirea pedepsei.

Având în vedere, că circumstanțele agravante nu sunt atât de ponderoase încât ar invoca stabilirea unei pedepse de muncă silnică.

Curtea află acest motiv de nebazat.

2. Asupra motivului de casare invocat de aceiași parte în defavorul acuzatului Ion Mocan Magyarasi.

Violarea art. 385 pt. 1 b) pr. pen. prin calificarea greșită a faptei.

Având în vedere, că instanța de apel a constatat faptul, că acest infractor a luat de la făptuitori, lucruri despre care știa că sunt furate, fără ca să fi luat parte activă la săvârșirea faptei.

Având în vedere că faptul astfel constatat întrunește elementele crimei prevăzute în art. 370 c. pen.

Curtea află și acest motiv de neîntemeiat.

3. Asupra motivului de casare în vocat de acuzații Maria Diciu și Simion Pop cum și apărători.

Violare de lege prin stabilirea unei pedepse prea grele.

Având în vedere că deși art. 49 al. 1. poziția n. c. pen. prevede o pedeapsă de cinci ani muncă și

lui că lotuși instanțele de fond au stabilit pedeapsa de recluziune cu aplicarea art. 92 c. pen.

Având în vedere, că astfel fiind legea nu permite recurs pentru o aplicare și mai intensivă a acestui text de lege.

Curtea află acest motiv de inadmisibil.

4. Asupra motivului de casare invocată de acuzatul Ion Mocan Mogyarasi și apărător.

Violarea art. 385 pt. 1 a) pr. pen. prin stabilirea greșită a vinovației.

Având în vedere, că din actele din dosar reese, că acest remediu de drept este în dreptul contra aprecierii dovezilor, ceea ce fiind un drept suveran al instanțelor de fond scapă de controlul celei de revizuire.

Curtea află și acest motiv de inadmisibil.

Pentru aceste motive Curtea în numele legii respinge recursul făcut de acuzator, acuzați și apărători contra sentinței Curții de Apel Cluj 710/62—1922.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 14 Februarie 1923.

Decizia 340—923.

Ardeal

Dosar 3247—922.

S'a luat în cercetare cauza: crima de tăinuire contra acuzaților Herman Brüll și Berta Farkas jung. u. Katz.

Se constată că în cauza prezentă Trib. Cluj a pronunțat sentința (în cheierea) sub No. 1196/4—1921, că în urma apelului declarat de acuzatorul privat subsidiar Curtea de Apel Cluj a dat sentința sub No. 660/15—1922, cum și aceia că contra acestei hotărâri a făcut recurs întermedie.

În lipsa părților.

Auzindu-se raportul Cons. Dr. N. Stănilă și concluziunile Proc. Gen.

Curtea deliberând asupra motivelor de casare: Violarea art. 385 punct. 1 a), b) și c) pr. pen.

Având în vedere că din actele din dosar rezultă că instanțele de fond au achizat pe ambii acuzați pe motivul că probele disponibile nu sunt pe deplin convingătoare pentru a se putea stabili vinovația infractorilor.

Având în vedere, că astfel fiind, instanțele de fond nu au stabilit nici un fapt, care ar putea forma obiectul constatării existenței sau neexistenței vreunei fapte punibile, nici nu poate fi vorba de calificarea greșită a unui fapt neexistent, asemenea nici de omiterea vreunei cauze prevăzute în art. 76—82 c. pen. nu poate fi vorba, căci art. 385 pct. 1 a) Pr. pen. nu se referă la aprecierea dovezilor care și alt cum nu este posibilă de recurs în casare, deci, Curtea află aceste motive de inadmisibile pentru aceste motive Curtea în numele legii respinge recursul făcut de acuzatorul privat subsidiar contra sentinței Curții de Apel Cluj No. 660/15—922.

Data și pronunțată în audiență publică ținută la 14 Februarie 1923.

Decizia 341—923

Bucovina

Dosar 283—923

S'a luat în cercetare în cauza penală în contra inculpatului Dr. Isidor Rosenzweig, avocat în Siret pentru contravențiunile prevăzute în paragraful 496, 487 și 312 cod. pen. cererea de recuzare înaintată de către inculpat.

S'a ascultat raportul în cauză a D-lui Consilier Dr. C. Chiselică și D-lui Proc. Dr. S. Pop.

Deliberând. Asupra cererii inculpatului, prin care recuză pe toți judecătorii din Siret, precum și pe Tribunalul în Cernăuți și pe Curtea de Apel din Cernăuți, fără a arăta oareșcară motiv.

Curtea Având în vedere, că conform dispozițiilor Paragrafilor 72 și 73 proc. pen. recuzarea nu poate avea loc decât pentru motive care sunt potrivite de a pune în indoială nepărtinirea deplină celui recuzabil și că cererea de recuzare trebuie să indice precis motivele pentru recuzarea și să le adeverească cât posibil.

Considerând că cererea înaintată nu corespunde condițiilor legale și este chiar inadmisibilă întrucât nu este îndreptată în contra persoanelor anumite, ci contra Trib. Cernăuți și Curții de Apel în Cernăuți.

Pentru aceste motive Curtea în numele legii.

Respinge cererea de recuzare făcută de către inculpatul Dr. Isidor Rosenzweig la 11 Decembrie 1922 ad. No. U. VI. 977/922 5 Prez. 734/17 22

Data și citită în Camera de Consilii la 14 Februarie 1923.

Decizia 343—923

Ardeal

Dosar 3052—922

S'a luat în cercetare crima de furt contra acuzaților Ioan Talpaș și Nicolae Gavrilă.

Se constată că în cauza prezentă Tribunalul Bistrița a dat sentința No. P. 868—922-10 care fiind apelată de procuror, acuzați și apărători Curtea de Apel Cluj a dat sentința No. P. 1103—15-1922, contra căreia a înaintat recurs de nulitate acuzatul Nicolae Gavrilă, apărătorul lui special și apărătorul public.

În lipsa părților.

Văzând că termenul a fost afișat conform legii.

S'a ascultat raportul Consilierului Dr. A. Pop.

S'a ascultat D-lui Procuror Dr. Silviu Popp. Deliberând Asupra motivelor de casare:

a) Nulitatea bazată pe punctul 1 lit. a) al §-lui 385 pr. pen. că nu subsistă în fracțiune, motiv anunțat de apărătorul public la Curtea de Apel cu ocaziunea pronunțării sentinței și de apărătorul special la publicarea sentinței Curții de Apel la Tribunalul.

b) Nulitatea bazată pe motivul, că acuzatul Nicolae Gavrilă „nu se simte vinovat” motiv invocat la publicarea sentinței de însuși acuzatul.

Curtea.

Considerând ca apărătorul special înaintea Curții de Apel nu s'a prezentat nici personal nici prin substituit justificat prin procură în regulă, nulitatea anunțată de acest apărător din acest motiv este inadmisibilă și urmează să fie respinsă.

Considerând că nulitatea bazată pe punctul 1 lit. a) al §-lui 385 pr. pen. anunțată de apărătorul public cu ocaziunea pronunțării sentinței Curții de Apel și nulitatea anunțată de acuzat la tribunal cu ocaziunea publicării sentinței Curții de Apel, sunt indentice reclamând aceiași rezolvire, iar acest motiv de nulitate vizează aprecierea dovezilor care scapă de sub controlul instanței superioare prin urmare încă este inadmisibil și urmează să fie respins.

Pentru aceste motive Curtea în numele legii respinge recursul de nulitate al acuzatului Nicolae Gavrilă și apărătorii lui privat și public contra sentinței Curții de Apel Cluj No. 1103/15—1922.

Data și citită în ședință publică la 14 Febr. 1923.

Codul civil general austriac

Introducere

Despre legile civile în general. Noțiunea dreptului civil

(Umare)

Sistemul acesta face derogățiune regulei *tempus regit actum*, ce e drept; el este însă mai juridic, având în vedere, că efectele actului nu se produc decât după moartea testatorului și că motivele de incapacitate sunt reclamate de ordinea publică.

c) Legea în vigoare la facerea testamentului este dăătoare de măsură în ce privește *validitatea intrinsecă* a testamentului (*error, vis, metus*, v. art. XII. 5 pat. cit.), cum și — în principiu — relative la condițiunile de formă (art. XII. 2 pat. cit), în fine în cât ține de interpretarea testamentelor.

Privitor la condițiunile de formă ale dispozițiunilor pentru caz de moarte, art. 37 al legii ungare, pentru formele testamentelor (16: 1876) conține unele dispozițiuni transitorii, cari în aparență deroagă principiului *tempus regit actum*. Și anume, testamentele făcute după formele legii anterioare, se recunosc valabile numai: a) dacă testatorul a murit în curs de un an dela punerea în aplicare a legii posterioare; b) dacă persoana care invoacă testamentul, face dovadă, că testatorul în răstimpul amintit, de un an, a fost în imposibilitate de a alcătui alt testament, sau în fine c) dacă testamentul fusese dat în păstrare la vre-o autoritate competentă conform legii anterioare, sau în lăuntru anului amintit se va fi dat în păstrare vreunui notar public.

d) În spiritul dreptului civil austriac se vor rezolva potrivit legii în vigoare la facerea testamentului următoarele chestiuni; dacă dispozițiunea testamentară are efect față cu moștenitorii rezervatari; dacă *jus accrescendi* are loc; dacă dispozițiunea pendent *conditione* are efect; dacă vre-o dispozițiune ca coprius, este valabilă în vederea dreptului obiectiv (cf. art. XII. 5 pat. cit.). Cu alte cuvinte, data morții testatorului este indiferentă sub punctul de vedere al chestiunilor ce privesc eficacitatea testamentului. Doctrina maghiară admite în general, că aceste chestiuni trebuie să se rezolve potrivit legii în vigoare la moartea testatorului; iar doctrina română

supune expres acestei legi următoarele chestiuni: rezerva și partea disponibilă; admisibilitatea substituțiunilor fideicomisare; raportul donațiunilor făcute unui comostenitor (controv.); reducerea legatelor ce întrec partea disponibilă. Valabilitatea testamentelor conjunctive fiind chestiune de formă, se va judeca după legea în vigoare la facerea testamentului (controv.). În fine, în chestiunea controversată, dacă moștenitorii rezervatari pot cere reducerea vreunei donațiuni *inter vivos*, părerea cea mai juridică este aceea, că legea nouă nu poate cărmui donațiunile anterioare, ci drepturile rezervatarilor se vor determina în totdeauna potrivit legii în vigoare la facerea donațiunei; aceasta din motiv, că donațiunea conferă drept irevocabil, actul având a se aprecia întru toate după legea epocii, când a luat ființă.

c) *Capacitatea de a moșteni ex testamento* se determină potrivit legii în vigoare la moartea testatorului; opiniunea contrară, care supune această chestiune legii în vigoare la data testamentului (Krainz), se opune dispozițiunei exprese din art. 545 ccaustr. În spiritul codului austriac vom decide, că instituțiunea condițională face ca chestiunea capacității moștenitorului să se judece după legea în vigoare la împlinirea condițiunei (cf. art. 545 și 703 ccaustr.).

f) *Pactele succesoriale sau contractele de moștenire* (art. 1249 ccaustr. și art. 33 leg. ung. 16: 1876) fiind acte cari nu se pot revoca unilateral, vor fi supuse legii în vigoare la data contractului; contrar,

g) *donațiunile mortis causa*, neproducând efecte decât la moartea donatorului, se vor regula după legea în vigoare la moartea acestuia.

h) Formele și efectele *acceptațiunei sau ale repudiațiunei* se vor judeca după legea veche, când moștenirea s'a deschis sub regimul acesteia, dar după legea nouă, dacă deschiderea moștenirei a urmat după punerea în aplicare a acesteia.

Prescripțiunea. Prescripțiunea, fie ea

achizitivă sau liberatorie, începută sub imperiul legii vechi, dar neterminată în momentul când s'a pus în aplicare legea nouă, se regulează în principiu după legea nouă, iar nu după legea veche. Aceasta regulă generală se întemeiază nu numai pe caracterul legilor privitoare la prescripțiune (legi de ordin publică), dar principialmente pe aceea, că începutul prescripțiunii nu este decât simplă expectativă, care va deveni drept dobândit și irevocabil numai după ce va fi trecut termenul prescripțiunii. Acest principiu trebuie aplicat nu numai privitor la termenul, dar și relativ la admisibilitatea și efectele prescripțiunii. Astfel, dacă noua lege nu admite prescripțiunea vreunui drept, prescripțiunile începute sub regimul legii anterioare vor fi distruse în momentul promulgării legii noi (conf. art. 145 leg. căsăt.). Codul civil austriac (art. XII. 6 pat. cit.), cum și cel român (art. 1911 cciv. rom., privit drept principiu general în materie de prescripție), conduse de idea greșită, că prescripțiunea începută constituie drept dobândit, prevăd, că prescripțiunea începută înainte de punerea în aplicare a codului civil, va trebui judecată după legile anterioare codului. În lipsa de dispozițiuni amănunțite, doctrinele ambelor sisteme de drept supun legii vechi chestiunile de amănunte ce se pun în legătură cu prescripțiunea: condițiunile prevăzute pentru ca prescripțiunea să poată începe (titlu just, buna credință etc.), suspensiunea, întreruperea prescripțiunii ect. În ce privește *durata* timpului de prescripțiune, cele două sisteme de drept diferă între ele. În *dreptul civil român* neexistând nici în privința aceasta vreo dispozițiune specială, de lege lata nu se poate spune altceva, decât că durata prescripțiunilor începute în epoca legii vechi, se judecă fără excepțiune după aceasta lege. Dela această regulă nu se poate face derogatiune nici chiar în cazul, când legea nouă ar oferi posibilitatea de-a prescrie în timp mai scurt, decât cel prevăzut în legea veche; și nu se poate face abstracțiune nici în cazul, când cel interesat ar renunța la posesiunea exercitată în epoca legii vechi, înțelegând ca timpul prescripțiunii prevăzut în legea nouă, să nu-i se calculeze decât dela punerea în aplicare a acesteia (Nacu; cf. art. 1931 Cod. Calimah și art. 1009 ccrom.), Dreptul civil austriac, așa cum a fost pus în aplicare în Transilvania, reglementează chestiunea aceasta de transițiune în următorul mod, mai puțin consecvent în vederea principiului enunțat (art. XII. 6 pat. cit.), dar mai echitabil totuși:

a) dacă timpul prescrierii după noua lege este mai scurt decât după legile anterioare, cel pe care îl privește, are libera alegere de a prescrie după legea nouă, calculându-se timpul prescripțiunii cu începere dela intrarea în vigoare a noii legi, sau de-a continua timpul prescripțiunii așa, cum este fixat în legea anterioară (art. XII. p. 6. pat. cit);

b) fiind mai lung termenul de prescripțiune al legii noi, decât acela al legii anterioare, se va ține cont și de posesiunea continuată sub regimul legii vechi, adaugând numai anii ceruți de legea nouă.

Este de la sine înțeles, că acela, care voește să beneficieze de favorurile prevăzute în legea nouă, va avea să se conformeze condițiunilor speciale ce aceasta stabilește.

În fine, privitor la *prescripțiune*, ambele sisteme admit următoarele două reguli, neprevăzute expres de legiuitor: a) dacă legea nouă declară imprescriptibil vreun drept, prin aceasta regulă de ordine publică se distruge toate expectativele anterioare, va se zică prescripțiunile neterminate în momentul punerii în aplicare a noii legi, nu vor mai putea produce efectele achizitive sau liberatorii prevăzute de legea veche; b) dacă noua lege declară prescriptibil vreun drept, care potrivit legii anterioare era imprescriptibil, timpul prescripțiunii se va calcula dela punerea în aplicare a legii noi; raporturile ce au existat în epoca legii vechi, nu profită posesorului (prescripție achizitivă) sau debitorului (prescripție liberatorie).

§. 6.

La aplicarea legii nu i-se poate da alt înțeles decât acela care reiese din înțelesul propriu al cuvintelor luate în complexul lor și din intenția evidentă a legiuitorului.

§. 7.

Dacă un caz de drept, nu se poate decide nici după cuvintele legii și nici după înțelesul ei firesc se va avea în vedere alte cazuri similare reglementate limpede de legi, precum și motivele fundamentale ale legilor asemănătoare la fel. Când cazul de drept totuși rămâne îndoielnic, el trebuie să se hotărască după principile naturale de drept, pe lângă luarea în considerație a împrejurărilor culese cu îngrijire și cumpănite cu chibzuială.

§. 8.

Numai legiuitorul are puterea să interpreteze legea în mod obligatoriu pentru toți. O astfel de interpretare trebuie aplicată la toate cazurile de drept ce urmează să fie hotărâte, afară numai dacă legiuitorul nu adaugă că interpretarea sa nu trebuie să se refere la deciderăa acelor cazuri de drept care

au drept obiect acte săvârșite și drepturi reclamate înainte de interpretare.

Adnotări.

1. Aplicarea legii se face pe baza textului autentic, publicat în Monitorul Oficial. S'a întâmplat de repetate ori ca Monitorul Oficial să publice un text greșit; așa d. e. legea chiriilor din anul 1922, care a fost publicată de două ori: mai întâiu cu text greșit, apoi cu text corectat. Legea pentru reforma agrară din anul 1921 art. 8. a fost publicată cu următorul text „fac excepție moșiile minorilor și cele arendate pe baza dispozițiilor ordonanței Nr....” (fără să se scrie numărul).

Astfel de greșeli pot consta în:

a) greșeli de tipar, când textul sancționat al legii est corect și greșala s'a ivit numai la tipărirea textului:

b) greșeli de redactare, când și textul sancționat este greșit redactat.

Despre cazul al doilea vorbim mai jos; ne ocupăm acum cu primul caz. Când greșala de tipar este evidentă, judecătorul trebuie să restabilească textul corect. D. e. o lege a fost publicată cu textul: „ziua se socotește de 42 ore“. Este evident că s'a scris 42 în loc de 24, deci judecătorul va lua drept bază textul așa cum ar trebui să fie. Când însă legea are înțeles și cu textul publicat, judecătorul trebuie să se ia după text, chiar dacă se poate presupune că a apărut cu greșeli de tipar. D. e. judecătorul constată că un amendament oarecare a fost primit cu ocazia dezbaterii parlamentare a proiectului, dar textul publicat nu cuprinde acel amendament. Totuș trebuie să se orienteze după textul publicat, pentru că textul autentic este obligatoriu.

2. Codul civil austriac cuprinde, în afară de text, și note marginale sau inscripțiuni. Mai cuprinde și un registru alfabetic. Acestea nu sunt porunci dar totuș se țin de text și prin urmare se aplică împreună cu dispozițiunile articolelor. Câte-odată notele marginale sunt indispensabile la aplicarea codului; așa d. e. faptul că „tradițiunea” (predarea) imobilelor se face prin înscrierea în cartea funduară, reiese numai din nota marginală art 431 și din inscripțiunea cap. V. P. I. In ceea ce privește registrul alfabetic, *Negrea* (Dreptul civil I. 40.) arată că numai din registru reiese că atacarea legitimității copilului născut în căsătorie nu se poate cere decât de către bărbat.

3. Aplicarea legii se face prin compararea stărei de fapt al cazului concret cu

starea de fapt presupusă în textul legii, de care este legată porunca. Deci, interpretarea legii se referă la ambele părți din care se compune norma de drept: starea de fapt și porunca. Această distincțiune are mare importanță, după cum vom vedea.

4. Interpretarea este *autentică*, adică obligatorie pentru părți și instanțe, dacă este dată printr'o normă de drept cu cel puțin aceeaș tărie ca norma interpretată. Deci legea nu poate fi interpretată în mod autentic, de cât prin altă lege. Constituția art. 36 „interpretarea legilor cu drept de autoritate se face numai de puterea leginitoare”.

Intru cât se poate face interpretare autentică prin uz, vom vedea la art. 10.

Interpretarea autentică se aplică imediat, pentru că cuprinde constatarea obligatorie pentru toți că norma interpretată are cutare înțeles. Deci, după publicarea interpretățiunei autentice, judecătorul nu poate admite altă interpretare. Nu este vorba nici de putere retroactivă și nici de ficțiunea că norma interpretată face un corp cu cea interpretativă (Alexandresco.) Deci, dacă legea interpretătoare nu dispune altfel, interpretarea autentică se aplică fără a se lua în considerație dacă starea de fapt s'a ivit înainte sau după publicarea interpretățiunei autentice.

5. Noua norma poate fi redactată astfel încât este indoielnic, dacă poate fi considerată ca normă interpretativă sau ca normă nouă. Așa d. e. art. 9 din legea LIV:1912 zice: „dacă o normă anterioară invoacă o dispozițiune a unei legi scoase din vigoare, se va înțelege de acum înainte dispozițiunea corespunzătoare a procedurii civile”. Această dispozițiune nu este normă interpretativă, pentru că nu lămurește ci modifică textul normei vechi.

6. Dacă sentința definitivă s'a bazat pe o normă greșit publicată (mai sus 1), sau pe o normă căreia s'a dat ulterior altă interpretare autentică decât cea admisă de sentință: pentru acest motiv nu se mai poate reveni asupra sentinței, nici pe cale de revizuire (confr. art. 563 P. c.) și nici pe calea acțiunei în restituirea plății făcută pe baza sentinței.

7. Interpretarea *neautentică*, este supusă unor reguli cuprinse în art. 6 și 7 Cc. Inșă, experiența făcută în decursul deceniilor a arătat că interpretarea judecătoreasă stă sub regimul altor legi, decât acele prevăzute de cod. Regula generală ar fi ca judecătorul, cu ajutorul gramaticii și logicei, să stabilească

înțelesul adevărat al normei și s'o aplice cu acest înțeles. S'au stabilit multe reguli în această privință; d. ex. cuvintele trebuiesc luate în înțelesul comun din timpul redactării legii și în legătura lor cu celelalte cuvinte „superflua lex non loquitur“ etc.

Toate aceste reguli sunt bazate pe o ficțiune și anume pe ficțiunea că legea este o creațiune perfectă. În adevăr, dacă legea ar fi perfectă din punctul de vedere a structurii gramaticale și a logicei, ar fi destul ca judecătorul să aplice regulile mai sus amintite. Însă, din nefericire legile sunt foarte des primitiv redactate, păcătuiesc contra normelor gramaticale și logicei, cuprind dispozițiuni confuze sau obscure, așa că regulile interpretării gramaticale și logice nu le pot fi aplicate la fel. *Este greșită orice concepție care supune toate legile aceluiași regule de interpretare.* Fiecare lege este un fenomen individual, cu însușiri individuale, cu o structură și stil propriu. Deci, și interpretarea trebuie să fie conformată felului legii.

Să comparăm două legi: legea matrimonială din 1894 și legea XX din 1877. Legea din 1894 este redactată cu mare îngrijire are un stil exact și limpede. Legea din 1877 este o lucrare pripită, lipsită de orice precizie. Dacă d. e. principiul că nici un cuvânt al legii nu e de prisos (superflua lex non loquitur), se aplică la legea din 1894, interpretarea va fi totdeauna justă, pentru că, în adevăr, acea lege nu spune nimic de prisos. Același principiu aplicat la legea din 1877, ne-ar duce la consecințe redicole.

8. Totuș trebuie ca judecătorul să aibă o idee conducătoare în aplicarea legii. În această privință s'au ivit diferite opinii:

a) Judecătorul este obligat să aplice legea, fără s'o critice. Lex dura sed ita scripta. Oricât de neechitabilă ar fi în cazul concret, trebuie s'o aplice, chiar dacă sancționează o o injusteță vădită, sau chiar dacă ajunge la consecințe ridicole.

Așa d. e. o lege din secolul XVII a dispus ca insulta să fie pedepsită cu amendă, din care jumătate i-se dă părții lezate. Mai târziu amendă a fost înlocuită cu bătaia, iar restul textului a rămas neschimbat. După opiniunea mai sus arătată, judecătorul trebuie să aplice bătaia și părții lezate.

Codul penal din Ardeal, art. 226: „dacă cineva își retrage mărturia, declarațiunea sau jurământul cari sunt adevărate și declarațiunea sau jurământul cari sunt adevărate și declară că sunt mincinoase, se va pedepsi etc.“

Această dispozițiune aplicându-se la partea care într'un proces civil a depus jurământul (art. 377, 378 P. c.), sau care a fost ascultată sub jurământ (art. 95 leg. LIV : 1912) ar avea drept consecință că s'ar pedepsi când în urma jurământului a câștigat procesul, iar în norma retragerii (d. e. în apel) îl pierde.

Legea execuțiilor art. 40 prevede că execuția în regres are loc când în urma acțiunii părții urmărite s'a dispus încetarea, răstrângerea sau suspendarea urmăririi. Deci, acela care a plătit o datorie existentă, pentru care i s'a dat amânare, ar putea să ceară restituirea sumei plătite, ceea ce este absurd. (Art. 43 din legea LIV : 1912 a modificat acest text).

Legea din 27 Octombrie 1921 pentru protecția vânatului. art. 8 dispune: „proprietarii terenurilor comune de vânat, precum și proprietățile moșnenilor pot fi arendate de primar.“ Cum să execute judecătorul această lege?

Experiența a dovedit că judecătorii nu se supun în mod servil cuvântului legii. Înzadar am prevedea că judecătorul nu poate să se abată dela litera moartă a legii. Judecătorul indeplinește o chemare înaltă, este în serviciul dreptății și va introduce totdeauna individualitatea sa în aplicarea legilor.

b) Judecătorul trebuie să judece după conștiința sa, aplicând legea în mod liber.

Nici această părere nu poate fi admisă. Siguranța de drept încetează, dacă judecătorul nu se supune legii și uzurpează puterea legiuitorului.

c) Judecătorul este dator să aplice legile, ori de câte ori ele se pot aplica cu toată preciziunea la cazul concret, iar în caz contrariu, poate judeca liber după conștiința sa proprie. Sau cu alte cuvinte: judecătorul nu poate să se abată dela lege, când starea de fapt al cazului concret este în deplină armonie cu starea de fapt prevăzută de lege. Când însă este vre'o deosebire, judecătorul este liber.

Spre exemplu: nu poate să dea curs acțiunii cambiale, când cambia nu întrunște condițiunile esențiale; nu poate să aplice pedeapsă când legea prevede că numai faptele prevăzute de lege constituiesc infracțiuni, nu poate să nu ordone înscrierea în cartea funduară când cererea întrunște condițiunile legale etc. În schimb, poate să recunoască sau să nu recunoască un drept, dacă cuvântul legii nu se poate aplica exact la caz: d. e. legea nu dispune, când judecătorul poate sau

nu condamna pe pârât, să plătească prestațiunii pecuniare care vor ajunge la scadență numai după darea sentinței, deci judecătorul poate să condamne pe pârât într'un caz și să nu condamne într'altul.

Această părere întrunește toate cusururile opiniunilor de mai sus. Pe de o parte obligă pe judecător să aplice servil litera legii, iar pe de altă parte introduce cea mai mare nesiguranță de drept.

9. Ideia conducătoare a judecătorului trebuie să fie în orice caz *aplicarea legii*. Când legea este limpede, trebuie s'o aplice și nu poate să se abată dela textul legii *pentru motive luate dintr'un caz concret*. Legea înseamnă totdeauna o egalizare a cazurilor inegale, o aplanare a intereselor ajunse în conflict. Deci, ca orice generalizare, este favorabilă și echitabilă pentru un număr al cazurilor și este nefavorabilă și neechitabilă pentru alte cazuri. Faptul că *intr'un caz concret* aplicarea legii ar avea consecințe neechitabile, nu poate împiedica pe judecător să aplice legea.

Când însă legea, deși este limpede, ar avea consecințe generale, despre care nu se poate presupune că ar fi intenționale sau dacă legea este în contradicție cu mintea sănătoasă, judecătorul este îndreptățit să cerceteze textul legii, dacă este sau nu exact redactat. Legea poate fi limpede și totuși greșit redactată.

Mulți autori admit această cercetare a textului în toate cazurile. Noi credem, că judecătorul n'are această libertate decât în cazul prevăzut mai sus. De regulă, legea exprimă o dispozițiune bine cumpănită. Numai în cazuri excepționale putem constata dezarmonia, dar nici aceasta nu ne îndreptățește totdeauna să ne abatem dela textul legii sub pretextul că voința legiuitorului nu este bine exprimată. Nu a rare ori, legea este mai înțeleaptă, decât legiuitorul. Așa d. e. comisiunea care a desbătut proiectul legii cambiale din 1876, a voit să decreteze că analfabeții nu pot lua asupra lor obligațiuni cambiale; a prezentat un text pentru a exprima această dispozițiune; textul a fost admis neschimbat (art. 104 din lege), dar nici decum nu poate fi interpretat în sensul propunerii făcute de comisiune. Deci, cu toate că voința limpede și exprimată a legiuitorului a fost ca analfabeții să nu aibă capacitatea cambială, cu toată că textul propus și admis era destinat să exprime această voință, totuși în urma greșitei redactări a textului, analfabeții

pot lua asupra lor obligațiuni cambiale. Dacă comisiunea și-ar fi exprimat voința în mod corect, s'ar fi introdus în lege o dispozițiune greșită, pentru că s'ar fi creat un motiv de navalabilitate care nu s'ar fi putut constata din însuș combie. Deci, legea este mai înțeleaptă, decât redactorii ei.

Chiar și în cazurile când se poate constata că aplicarea textului legii ar avea consecințe generale vătămătoare, trebuie să cercetăm cu mare îngrijire, dacă nu sunt alte considerațiuni de ordin general, pentru care aplicarea legii greșit redactate se impune. Așa d. e. art. 62 din legea cambială cuprinde dispozițiunea că posesorul cambiei care refuză plata prin intervențiune, pierde acțiunea în regres contra persoanei onorate. Această dispozițiune este evident greșită, dar totuși trebuie aplicată, pentru că interesul siguranței de drept cere ca normele unui sistem de drept formal, ca dreptul cambial, să se aplice cu cea mai mare stricteță.

Deci, înlocuirea literii legii cu voința presupusă sau dovedită a legiuitorului nu se poate admite, decât numai atunci, când greșala de redactare este evidentă, aplicarea este strictă a textului ar avea consecințe vătămătoare generale și *în afară de aceasta* nu este nici un motiv serios să aplicăm textul legii așa cum a fost publicat.

Așa d. e. legea chriilor din 1923 dispune limpede că locuințele rechiziționate nu beneficiază de prelungire. Amendamentul s'a făcut în Senat pentru ca rechiziționările să înceteze. Practica judecătorească s'a abătut dela dispozițiunea legii, pentru că era evident că încetarea imediată a rechiziționărilor ar nimici existența funcționarilor publici și întreaga administrație s'ar putea apoi distruge.

10. Aceste considerațiuni pot să ne călăuzească și atunci când înțelesul legii este problematic. În acest caz există totdeauna o greșală de redactare, pentru că legea nu trebuie să fie echivocă. Deci, pentru a restabili înțelesul adevărat al textului, se va recurge la antecedentele legii, textul proiectului, expunerea de motive, desbaterile parlamentare. Totuși, rezultatul acestei cercetări nu va fi deciziv, chiar dacă se poate constata exact voința legiuitorului care, în ultimă analiză, este numai unul din numeroasele mijloace destinate la buna interpretare a legii.

(Va urma.)

Dr. Ștefan Laday.